

tussen

Duin & Dijk

Themanummer

Smient

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 19

2020

Aandacht voor

● Smienten in de Aetsveldsche Polder. Foto: Frank van Groen.

Noord-Holland met zijn open landschap is van grote betekenis voor een aantal vogelsoorten. In het voorjaar vormen de waterrijke graslandgebieden een belangrijk broedgebied voor de grutto en andere soorten steltlopers en eenden. In het najaar en de winter verblijven er grote aantallen ganzen en smienten en veel andere soorten zoals Kievit, goudplevier en wulp.

Over de smient gaat dit speciale themanummer. En het is niet zonder reden dat we aandacht besteden aan dit prachtige eendje dat onze provincie in de winter jaarlijks in grote aantallen bezoekt. Niet minder dan circa 60-70% van de gehele populatie die kiest voor de westelijke *flyway* (trekroute) verblijft in Nederland, waarvan een groot deel in Noord-Holland. Het gaat om broedvogels van het uitgestrekte gebied tussen Scandinavië en de Oeral in Rusland die hier de winter doorbrennen. De provincie Noord-Holland heeft daarmee een belangrijke verantwoordelijkheid voor de bescherming van deze soort, die je kunt vergelijken met die voor de grutto, waarvan meer dan 70% in ons land broedt. Zonder overdrijving zou je de smient dus de grutto van

de winter kunnen noemen. Diverse gebieden in onze provincie zijn aangewezen als Natura 2000-gebied, waar de soort speciale bescherming heeft. Bovendien komt de smient ook nog verspreid voor in andere graslanden in Noord-Holland. Maar de soort staat onder druk. Dat komt vooral omdat smienten evenals ganzen gras eten en daardoor als schadelijk voor de landbouw worden beschouwd. Verjaging en afschot om die schade te voorkomen zijn middelen die de provincie door het verlenen van ontheffingen kan inzetten. De laatste jaren zijn die ontheffingen door diverse organisaties zoals Vogelbescherming, SVN en Faunabescherming succesvol aangevochten. Een belangrijk argument daarbij is dat de populatie onder druk staat en vanaf het begin

van deze eeuw een neerwaartse trend laat zien.

Soortbeschrijving en aantalsontwikkeling

In dit themanummer geeft Tom Damm eerst een soortbeschrijving. Menno Hornman van Sovon schetst daarna de aantalsontwikkeling van de smient in Nederland en zet de cijfers in internationaal perspectief. Hij doet dit aan de hand van de gegevens die een groot aantal vrijwilligers jaarlijks verzamelen in het kader van de maandelijkse landelijke watervogeltellingen van Sovon, vanaf september tot en met maart. Vervolgens wordt van een aantal gebieden in Noord-Holland die van grote waarde zijn voor de smient een karakteristiek gegeven en het aantalsverloop over de laatste

de smient

● Smienten in de Zeevang. Foto: Piet Zomerdijk.

decennia beschreven. Cor Smit doet dat over Texel, Harry Fabritius over de Polder Mijzen en de oostelijke Eilandspolder, Ben Pronk over de Zeevang en Kees de Jager en Els Floris over de Zaanstreek. Jos Vrolijk benadrukt het belang van de Ouderkerkerplas als rustgebied. Aan de hand van maandelijks tellingen die veertig jaar vanuit de lucht zijn uitgevoerd geven Menobart van Eerden en Mervyn Roos een beeld van het grote belang van het IJsselmeer en Markermeer als rustgebied, waar tienduizenden smienten langs de kust kunnen verblijven.

Onderzoek

Veel onderzoek naar vogels en dus ook smienten blijft beperkt tot tellingen om aantalsontwikkeling te kunnen bepalen. Maar in onze provincie is ook onderzoek gedaan naar het gedrag van smienten in de winterperiode. Piet Zomerdijk heeft daar de laatste tien jaar aandacht aan besteed. Hij is een van de initiatiefnemers en mede-redactielid van dit themanummer. Het geeft hem de unieke kans om zijn veldstudies en

waarnemingen in het veld op schrift te stellen. Hij heeft twee bijdragen geschreven voor dit nummer. Over paarvorming, plaatstrouw en groepsdynamiek en over de verhouding tussen adulte en eerstejaars vogels in het winterhalfjaar. Samen met Dirk Tanger geeft hij een overzicht van het voorkomen van de smient en het gebruik van het landschap in de hele provincie Noord-Holland.

Verder worden in dit themanummer de eerste resultaten vermeld van een onderzoek met kleurringen. De laatste jaren worden in de Woudpolder en de Krommenieër Woudpolder een aantal smienten van goed in het veld afleesbare kleurringen voorzien en Fred Cottaar, Gerard Müskens en Kees de Jager doen hiervan verslag. Daarna zoomen dezelfde auteurs, aangevuld met Erik Kleyheeg, Mariëlle van Toor en Jonas Waldenström kort in op de eerste resultaten van het zenderonderzoek dat in 2018 is gestart.

Bescherming en beleid

Frank Visbeen tenslotte, zet in zijn artikel over bescherming en beleid

een aantal zaken op een rijtje. Er zijn grote zorgen over de aantalsontwikkeling. De langetermijntrend van de soort is negatief en vraagt op Europees niveau blijvende aandacht. Mogelijk spelen klimaatverandering en andere factoren daarbij een belangrijke rol. Vooral uit het oostelijke deel van het Europese broedgebied, waar het grootste deel van de populatie broedt, zijn vrijwel geen gegevens bekend.

Met dit bijzondere themanummer willen we historische en actuele informatie over de smient in Noord-Holland bundelen. De redactie hoopt dat die kennis zal bijdragen aan meer inzicht in het gedrag van smienten en een betere bescherming van de soort. Wij bedanken de volgende organisaties voor hun financiële bijdrage aan dit themanummer: provincie Noord-Holland, Vogelbescherming Nederland, Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland en het Wim Ruitenbeek Fonds.

De redactie